

С.Сейфуллиннің 125 жылдығына арналған «Сейфуллин оқулары – 15: Жастар, ғылым, технологиялар: жаңа идеялар мен перспективалар» атты халықаралық ғылыми-теориялық конференциясының материалдары = Материалы Международной научно-теоретической конференции «Сейфуллинские чтения – 15: Молодежь, наука, технологии – новые идеи и перспективы», приуроченной к 125 - летию С.Сейфуллина. - 2019. - Т.1, Б.2 - Б.142-143

САРАПТАМАЛЫҚ ЖҮЙЕЛЕРГЕ ЗАМАНАУИ БІЛІМ ҚОРЫН ӘЗІРЛЕУ

Өтегенова А.Е.

Мал шаруашылығы саласындағы ғылыми жетістіктер мен электронды технологиялар құнының төмендеуі, физиологиялық параметрлар, өндірістік көрсеткіштер және мінез-құлықтық белгілер сияқты мәліметтерді автоматты түрде жинайтын «сенсорлы шешімдерді» әзірлеуге мүмкіндік берді. Мұндай мәліметтер, ерте кезден жекелеген жануарлардың денсаулық мәселесін анықтауға мүмкіндік беріп, шешім қабылдау үдерісіне потенциалды көмектесу мүмкін [1].

Аталған жұмыс "ақпараттық технологиялық топтың қатысуымен, Солтүстік Қазақстанның сүт фермаларында өндірістік үдерістерді оңтайландыру үшін инновациялық технологияларды трансферттеу және бейімдеу "бағдарламасы шеңберінде орындалды. Сараптамалық жүйенің басты міндеттерінің бірі «ветеринар планшетін» дайындау болып табылады.

Сараптамалық жүйе құрылымындағы білім базасы. Сараптамалық жүйелер жасанды интеллекттің неғұрлым перспективалы саласы бола отырып, барынша үлкен мәнге ие және практикада (медицинада, химияда, өнеркәсіпте және т.б.) неғұрлым кең қолданыс табады. Негізінен, олар сарапшылары сияқты, логикалық қорытынды және жан-жақты білімді пайдалану арқылы белгілі бір сала мәселелерін шешетін жасанды интеллектінің түрлі әдістерінің көмегімен орындалған интеллекті компьютерлік бағдарламалар болып табылады. Бұл жүйелердің "интеллекті" айтарлықтай дәрежеде қолдану саласындағы білімге негізделген болғандықтан (яғни білімнің ауқымды негізінде), оларды білімге негізделген жүйелер деп жиі атайды [2,3].

Сараптамалық жүйелер пайдаланушыға өзінің қорытынды тәсілін, проблеманы шешу тәсілін, атап айтқанда мақсатқа қол жеткізу рәсімін және осы рәсімде пайдаланылатын тиісті фактілер мен білімді қалай түсіндіретінін біледі. Олар тіпті толық емес немесе дұрыс емес деректер негізінде (сарапшылар ретінде) қорытынды жасай алады. Сараптама жүйелерінің архитектурасы қолдану саласына байланысты және тұрақты зерттеулер мен жетілдіруге әсер етеді.

Ауыл шаруашылығы жануарларымен жұмыс істейтін ветеринариялық дәрігер үшін көпфункционалды құрал қажет, ол өзінің функциясы арқылы ветеринариялық дәрігердің еңбек тиімділігін жақсартады және ауыл

шаруашылығы жануарларының белгілі бір ауруларын диагностикалау, емдеу, алдын алу және жою кезінде дұрыс қабылданған шешімдер арқылы оның өнімділігін арттырады.

Осы ғылыми бағдарлама Қазақстан Республикасының Ауыл шаруашылығы саласындағы цифрлық технологияларды қолдану саласындағы үздік тәжірибені енгізуге және бейімдеуге бағыттталатын бірінші кешенді шешім болады.

Әдебиеттер тізімі

1. S. Šimundiæ, A. Munitiæ, "The Knowledge Basis in the Expert System Structure for the Ship Construction Phase", Symposium ELMAR'94, Zadar, 1994, p.p. 30-308.
2. Li G, Zhang Q, Chen D, et al. Design and implementation of monitoring interface for combustion process using C# language. In: IEEE, conference on industrial electronics and applications, Hefei, China. p.1741-3.
3. Угринович Н. Информатика и информационные технологии. Набор базовых знаний. М., Радио и связь, 2000